

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Затверджую

Голова Приймальної комісії

Ректор

Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО

підпис

28.03.2025 р.

дата

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності

для вступу на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії
«Соціологія»

за спеціальністю C5 Соціологія

Програму ухвалено:

Науково-методичною комісією за спеціальністю

C5 Соціологія

Протокол № 3 від « 14 » « 03 » 2025 р.

Голова НМК

Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУСОВ

Київ – 2025

ВСТУП

Програма вступного іспиту визначає форму організації, зміст та особливості проведення вступного іспиту зі спеціальності на освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії «Соціологія» за спеціальністю С5 Соціологія

Метою програми є перевірка набуття вступником компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти за спеціальністю 054 Соціологія для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

1. ОСНОВНИЙ ВИКЛАД

1.1. Перелік розділів та тем, які виносяться на іспит зі спеціальності

1. Структура сучасного соціологічного знання.
2. Типології суспільств в сучасній соціологічній науці: традиція та модерність.
3. Теорії походження суспільства та їх евристичні можливості.
4. Соціологія та влада: проблеми взаємодії. Роль соціології в соціальному реформуванні сучасного українського суспільства.
5. Основні підходи до визначення соціальної структури суспільства.
6. Феноменологічна концепція структурування соціальних взаємодій.
7. Класифікація соціальних інститутів. Процес інституціоналізації.
8. Концептуальні засади вивчення соціальної мобільності.
9. Соціологічні підходи до вивчення соціальної стратифікації.
10. Соціологічні підходи до вивчення проблеми бідності.
11. Концепція соціального простору та класів П. Бурдьо.
12. Концепції мережевих структур (М. Кастельс).
13. Концепції класового аналізу Дж. Голдторпа та Е. О. Райта: методологічний підхід, концептуальні поняття і чинники соціального класу.
14. Концепт соціального капіталу та його пізнавальні можливості. Види капіталу та їх співвідношення.
15. Особливості класового структурування сучасного українського суспільства.
16. Провідні тенденції соціальної мобільності в сучасному українському суспільстві.
17. Культурна трансформація пострадянського суспільства.
18. Сучасні міграційні процеси. Типи міграцій.
19. Освіта як інститут і фактор соціальних нерівностей: тенденції в сучасному світі, способи вивчення.
20. Соціологічні концепції соціалізації: порівняльна характеристика.
21. Концепція соціальної дії Т. Парсонса.
22. Формальні, неформальні та референтні групи. Теорія референтних груп Р. Мертона.
23. Класичні та сучасні концепції бюрократії (М. Вебер, Р. Мертон, М. Кроз'є,

3. Бауман). Бюрократія та олігархія (Р.Міхельс).
- 24.Нації та національні спільноти. «Уявлені спільноти» та конструювання національної ідентичності.
- 25.Специфіка соціологічного підходу до вивчення господарських процесів.
- 26.Порівняльний аналіз концепції постіндустріального суспільства і марксистської теорії суспільно-економічних формацій.
- 27.Підприємництво: поняття, економічні функції і роль в господарському розвитку.
- 28.Основні теорії девіації в сучасній соціології.
- 29.Різновиди малих груп. Їх характерні риси і особливості.
- 30.Типи соціологічних досліджень.
- 31.Програма соціологічного дослідження: структура, функції, вимоги до програми.
- 32.Теоретична та емпірична інтерпретація. Операціоналізація основних понять соціологічного дослідження.
- 33.Гіпотези соціологічного дослідження: поняття, типи, методологічні вимоги до формулювання гіпотез.
- 34.Вимірювання в соціологічному дослідженні. Основні типи шкал, що використовують в соціології.
- 35.Екологічна соціологія Чиказької школи (Р. Парк, Е. Берджес).
- 36.Теорії соціального обміну (Б. Скіннер, Дж. Хоманс, П. Блау).
- 37.Теорія символічного інтеракціонізму Дж. Г. Міда и Г. Блумера.
- 38.Етнометодологія Г. Гарфінкеля.
- 39.Інтегральна соціологія П. Сорокіна.
- 40.Теорії постіндустріального суспільства Д.Бела та А.Турена.
- 41.Соціологічні концепції масового суспільства (Д.Рісмен, Х.Ортега-і-Гасет, Е.Шілз, Г.Блумер).
- 42.Соціологічні теорії тоталітарного суспільства (Х.Арендт, К.Мангейм).
- 43.Соціологічні теорії інформаційного суспільства.
- 44.Теорії розвинутого індустріального суспільства середини ХХ ст. (Франкфуртська школа, Р.Арон та ін.).
- 45.Теорія радикализованого модерну та соціальної структурації Е.Гіденса.
- 46.Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса.
- 47.Теорія раціонального вибору (Дж. С. Коулмен, Дж. Елстер).
- 48.Постмодерністська соціологія про природу сучасного соціуму (Ж.-Ф.Ліотар, Ж.Бодрійяр, Дж.Фрідман).
- 49.Феноменологічна соціологія знання П. Бергера и Т. Лукмана.
- 50.Публічна соціологія та її вплив на соціологічний дискурс.
- 51.Засади світ-системного аналізу як соціологічної дослідницької програми.
- 52.Засади соціологічного теоретизування про модернізацію.
- 53.Кількісні методи в соціологічному дослідженні.
- 54.Статистичні методи вивчення взаємозв'язків явищ.
- 55.Аналіз даних вторинних та порівняльних досліджень.
- 56.Перевірка статистичних гіпотез.

- 57. Особливості методології якісних досліджень в соціології.
- 58. Багатовимірні методи аналізу даних: сутність, напрямки використання в соціології.
- 59. Соціологічні теорії мас-медіа.
- 60. Особливості розвитку масових комунікацій в постіндустріальному суспільстві.

1.2. Порядок проведення іспиту

Основний вступний іспит на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю С5 Соціологія здійснюється в усній формі. Екзаменаційний білет містить три запитання; на два з них необхідно надати розгорнуту відповідь, третє запитання пропонується в тестовій формі.

Зміст запитань екзаменаційних білетів знаходиться в межах стандарту вищої освіти України зі спеціальності 054 Соціологія другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Загальна тривалість часу, відведеного вступникам для відповіді, складає 2 академічні години (90 хв.).

Після закінчення етапу підготовки до відповіді, проводиться перевірка відповідей та їх оцінювання всіма членами комісії. Члени предметної комісії приймають спільне рішення щодо виставлення оцінки на відповідь до кожного з питань екзаменаційного білету.

Підведення підсумку іспиту зі спеціальності здійснюється шляхом занесення балів в екзаменаційну відомість. Ознайомлення студента з результатами іспиту проводиться згідно з правилами прийому до університету.

1.3. Допоміжні матеріали для складання іспиту

Під час складання іспиту заборонено використання допоміжної літератури та інших допоміжних матеріалів та засобів.

1.4. Рейтингова система оцінювання (РСО)

На іспиті вступники виконують комплексну роботу яка включає в себе: тестове завдання та питання екзаменаційного білету.

Тестове завдання складається з 5 тестових запитань за темами, наведеними у п.1.1. програми вступних іспитів. Кожне тестове завдання оцінюється в 10 балів. Якщо відповідь не правильна або відсутня – 0 балів. Максимальний бал за відповіді на тестові запитання складає 50 балів.

Екзаменаційний білет складається з двох питань. Перелік питань, що формують екзаменаційний білет, надано в прикладі екзаменаційного білету п. 1.5. програми іспиту зі спеціальності. Відповідь на запитання в

екзаменаційному білеті складає 25 балів. Максимальний бал за відповіді на екзаменаційний білет складає 50 балів.

В залежності від повноти і правильності відповіді на питання в екзаменаційному білеті вступник отримує:

23...25	балів за	91...100 %	правильної відповіді
20...22	балів за	81...90 %	правильної відповіді
17...19	балів за	71...80 %	правильної відповіді
14...16	балів за	61...70 %	правильної відповіді
11...13	балів за	51...60 %	правильної відповіді
9...10	балів за	41...50 %	правильної відповіді
7...8	балів за	31...40 %	правильної відповіді
5...6	балів за	21...30 %	правильної відповіді
3...4	балів за	11...20 %	правильної відповіді
1...2	балів за	5...10 %	правильної відповіді
0	балів за	0...5 %	правильної відповіді

Правильною відповіддю в даному контексті вважається повне висвітлення питання згідно з Програмою іспиту зі спеціальності.

У відповідях на теоретичні завдання екзаменаційного білета оцінюють:

- повноту розкриття проблеми;
- уміння чітко формулювати визначення понять/термінів та пояснювати їх;
- здатність аргументувати відповідь;
- формулювання власних суджень та висновків.

Загальна оцінка за іспит обчислюється як арифметична сума балів за всі відповіді на 5 запитань в тестовому завданні та двох відповідей на запитання екзаменаційного білету. Таким чином, згідно з рейтинговою системою оцінювання, за результатами іспиту вступник може набрати від 0 до 100 балів.

З метою обчислення конкурсного балу вступника результат іспиту зі спеціальності перераховується з шкали від 0 до 100 балів до шкали, визначеної Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти (100...200 балів) згідно з Таблицею відповідності:

**Таблиця відповідності оцінок PCO (60...100 балів)
оцінкам 200-бальної шкали (100...200 балів)**

шкала PCO	шкала 100...200	шкала PCO	шкала 100...200	шкала PCO	шкала 100...200	шкала PCO	шкала 100...200
60	100	70	140	80	160	90	180
61	105	71	142	81	162	91	182
62	110	72	144	82	164	92	184
63	115	73	146	83	166	93	186
64	120	74	148	84	168	94	188
65	125	75	150	85	170	95	190
66	128	76	152	86	172	96	192
67	131	77	154	87	174	97	194
68	134	78	156	88	176	98	196
69	137	79	158	89	178	99	198
						100	200

Вступники, результати іспиту яких за шкалою PCO складають від 0 до 59 балів, отримують оцінку "незадовільно" і не допускаються до участі в наступних вступних випробуваннях (за наявності) і в конкурсному відборі.

1.5. Приклад типового завдання іспиту зі спеціальності

V. ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ	
Форма № Н-5.05	
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (повне найменування вищого навчального закладу)	
Освітній ступінь Спеціальність Освітня програма Іспит	доктор філософії С5 Соціологія Соціологія Вступний іспит зі спеціальності
ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1	
1. Структура сучасного соціологічного знання. 2. Порівняльний аналіз концепції постіндустріального суспільства і марксистської теорії суспільно-економічних формацій.	
1. Який соціолог при вивченні соціальних інститутів виділяв їх явні і латентні функції?	

- 1) Ф. Тьонніс
 - 2) Т. Парсонс
 - 3) Р. Мертон
2. Хто з нижчеперерахованих вчених є автором концепції індустріального суспільства:
- 1) О. Конт
 - 2) А. Сен-Сімон
 - 3) М. Вебер
3. Хто з вчених-соціологів вважає, що в Україні переважає екстернальний тип особистості?
- 1) В. Паніотто
 - 2) Є. Головаха
 - 3) М. Чурилов
4. Як називається процес пристосовування особистості до нових норм і цінностей у випадку докорінної зміни соціального середовища?
- 1) соціалізація
 - 2) десоціалізація
 - 3) ресоціалізація
5. Який показник обчислюється як число відданих учасником виборів, розділене на максимально можливе число відданих виборів?
- 1) соціометричний статус
 - 2) психологічна експансивність
 - 3) обсяг взаємодії

Затверджено на засіданні НМКУ

протокол № ____ від ____ березня 2025 р.

Гарант освітньої програми _____ Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУСВ

2. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Особи, які без поважних причин не з'явилися на вступні іспити у визначений розкладом час, особи, знання яких було оцінено балами нижче встановленого рівня, до участі в наступних вступних іспитах і в конкурсному відборі не допускаються.

2. Перескладання вступних випробувань не допускається.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко С. С. Соціокультурний механізм динаміки соціальних нерівностей: обґрунтування концепції // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць. Харків: Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 2008. - С.46-50.
2. Буткалюк В. Нерівність за умов економічної глобалізації: емпіричний соціологічний вимір // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 1. С. 66-85.

3. Гіденс Е. Соціологія / пер. з англ. В.Шовкун, А.Олійник. Київ : Основи, 1999. 726 с.
4. Головаха Є., Горбачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами “Європейського соціального дослідження” 2005–2007– 2009–2011. – К.: Інститут соціології НАН України, 2012. 119 с.
5. Єнін М. Ідеологічні форми та ціннісні модифікації патріотизму української молоді (на основі аналізу модернованих групових дискусій) // Ідеологія та політика. 2018. №2. С. 61 – 93.
6. Єнін М., Коржов Г. Мережева комунікація: ризики та перспективи (на основі соціологічних опитувань громадської думки в країнах Євросоюзу) // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. – Київ; Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. №1 (49). С. 22–29.
7. Історія соціології (у 2-х кн.) [Електронний ресурс]: навчальний посібник / О.А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю.М. Манелюк. К.: КНЕУ, 2017.
8. Коваліско Н. В. Стратифікаційні порядки суспільства: концептуальні уявлення та досвід вивчення / Н. В. Коваліско.– К.: Інститут соціології НАН України, 2008.– 240 с.
9. Коваліско Н., Савчинський Р. Багатовимірний аналіз соціальної стратифікації сучасного українського суспільства (регіональний аспект) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2007. №3. С. 5-37.
10. Кон Мелвін Л. Професійна структура і відчуження // Соціальні структури і особистість: Дослідження Мелвіна Л. Кона і його співпрацівників / Пер.з англ.. Київ: Києво-Могилянська Академія, 2007. С. 94-108.
11. Кутуєв П.В. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм. К.: Сталь, 2005. – 500 с.
https://drive.google.com/file/d/0B_AwM9I0LK_yV0JtYWdoMlo4aTc4NlZjZGtYaTl3WXVVT0gw/edit
12. Кутуєв П. В. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології : монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2016.
13. Кутуєв П.В., Єнін М.Н., Зихович Дж., Куровська Г.В. Соціологічна наукова діяльність та стратегії вибору дослідницької теми у фокусі теоретичних рефлексій // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. – Київ; Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – №3 (47). – С. 6 – 19.
14. Нариси новітньої історії України, 1991–2021; зб. ст. / ред. М. Мінаков, Г. Касьянов та М. Роджанські. Київ : Laurus, 2021. 344 с.
15. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст. : Посібник. Київ, 1996. 224 с.
16. Паніотто В.І., Максименко В.С., Харченко Н.М. Статистичний аналіз соціологічних даних. – К.: КМ Академія, 2004. 270 с.
17. Райт Е. Засади неомарксистського класового аналізу // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. №1. С. 9 – 31.

18. Сальнікова С. Вибірка у соціологічному дослідженні: підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 252 с.
19. Симончук О. Динаміка соціально-класової структури у пострадянській Україні // Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг. Т. 1. Аналітичні матеріали / За ред. В. Ворони, М. Шульги. К. : Інститут соціології НАН України, 2011. С. 68–83.
20. Симончук О.В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства // Структурні виміри сучасного суспільства: Навчальний посібник / За ред. С. Макеєва. К.: Інститут соціології НАН України, 2006. С. 209–243.
21. Соціокультурні ідентичності та практики / Під ред. А. Ручки. – К.: Інститут соціології НАН України, 2002. 315 с.
22. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. К.: Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
23. Соціологія модерну та модернізації [Електронний ресурс] : підручник для студ. спеціальності 054 «Соціологія», спеціалізації «Врегулювання конфліктів та медіація» / П. В. Кутуєв, А. В. Багінський, О. І. Василець, М. Н. Єнін, О. М. Казьмірова, Т. В. Коломієць, Г. О. Коржов, Д. В. Макаренко, І. В. Мацко-Демиденко, І. В. Пиголенко, О. П. Северинчик, О. Л. Якубін; КПП ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 3333 кбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 355 с.
24. Соціологія громадської думки та мас-медіа: Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для бакалаврів за спеціальністю 054 «Соціологія» / КПП ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Єнін М.Н., Северинчик О.П. Електронні текстові дані. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 81 с.
25. Соціологія: Навч. посібник / ред. С. Макеєв. Київ : Знання, 2005. 455 с.
26. Черниш Н. Соціологія: Курс лекцій. Львів : Кальварія, 2004. 544 с.
27. Brown Bruce (Bruce L.) Multivariate analysis for the biobehavioral and social sciences / Bruce L. Brown, Suzanne B. Hendrix, Dawson W. Hedges, Timothy B. Smith. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2012.
28. Class Divisions and Social Inequality in Independent Ukraine // Mykhailo Minakov, Georgiy Kasianov, Matthew Rojansky (eds.). From «The Ukraine to Ukraine. A Contemporary History, 1991-2021». Ibidem-Verlag, Stuttgart 2021. 386 p.
29. Druckman D. Doing research: Methods of inquiry for conflict analysis. Sage, 2005.
30. Kline R. Principles and Practice of Structural Equation Modeling /Rex B. Kline. – N.-Y. : The Guilford Press., 2010. 427 p.
31. Neuman W. Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches. 7th Edition, Pearson, 2007.
32. Yenin M. Higher education in Ukraine: current problems and probable social consequences of its reforming in the context of neoliberal transformation // Социология: теория, методы, маркетинг. 2016. №1. С. 117–126.

РОЗРОБНИКИ:

Федорченко-Кутуєв Павло Володимирович, д. соц. н., проф., професор
кафедри соціології

Панченко Любов Феліксівна, д. пед. н., проф., професор кафедри соціології

Єнін Максим Наїмович, к. соц. н., доц., доцент кафедри соціології

Коломієць Тетяна Володимирівна, к. філос. н., доц., доцентка кафедри соціології

Коржов Геннадій Олександрович, к. соц. н., доц., доцент кафедри соціології

Пиголєнко Ігор Вікторович, к. філос. н., доц., доцент кафедри соціології

